

(https://morski.hr/)

NASLOVNA

OBALA ▾

Istra Rijeka Senj Zadar Šibenik Split Ploče Dubrovnik

OTOCI ▾

TURIZAM

Brijuni i Kvarner Zadarski arhipelag Šibenski arhipelag Splitsko plovno područje Elafiti, Pelješac i Korčula

NAUTIKA ▾

Pomorstvo i svjetska mora Brodogradnja Brodice i brodska oprema Jahte i jedrilice Jedrenje Skiperski kutak Edukacija Svjetionici

RIBOLOV ▾

Gospodarski Sportski i rekreativni Živi svijet Jadrana

KOLUMNE ▾

Lanterna života – Petar Baranović Ribarska terapija – Franko Alujević Želina kužina – Željko Višić Meteo-pat – Daniel Pavlinović
Pod otvorenim nebom – Barbalogija Igora Narandžića Slušam more – Gordana Igreč pod MORSKI SVIJET Davora Majkića

MAGAZIN ▾

Ronjenje Sport i rekreacija Vijesti iz povijesti Tradicija i kultura Ekologija Morska pisma Morske crtice Gastro MORSKA SLIKA Borisa Kačana

INFORMACIJE ▾

ENGLISH

Redovi plovidbe Benzinske postaje Jadranske marine Lučke kapetanije

OTOČANKE: dr. sc. SANJA KLEMPIĆ BOGADI i dr. sc. SONJA PODGORELEC Žene kao i otoci još čekaju politiku koju zaslužuju!

🕒 Prije 4 tjedna

Pretraži

(https://www.kinomediteran.hr/)

Morski.HR marketing

Foto: Boris Kačan / Arhiva dr. Podgorelec i dr. Klempić Bogadi

Njene temeljne odlike su snaga, samostalnost i aktivnost: to je čini sposobnom da bude glava kuće ali i valom otpora i promjene; zbog obrazovanja, karijere, ravnopravnog odnosa s partnerom spremna je napustiti otok, a zbog roditelja i starijih ostati i biti im potpora, kažu o dvojnosti života otočanki znanstvenice koje već nekoliko desetljeća iščitavaju procese na našim škojima.

Nijedna od njih nije rođena otočanka, ali otoke poznaju bolje nego mnogi koji su na njima odrasli i ostarjeli. Pritom ne mislim da znaju baš svaku stazu, maslinu, uvalu i skrivenu otočku tajnu. One poznaju otoke na drugi način, razotkrivajući dugogodišnje procese koji i samim otočanima promiču. One su znanstvenice, čiji glavni interesi spadaju pod nisologiju, znanost o otocima.

Žene koje čitaju škoje

Dr. sc. Sonja Podgorelec sociologinja je znanstvena savjetnica, zaposlena u Institutu za migracije i narodnosti od 1985. Objavila je više desetaka znanstvenih i stručnih radova na temu otoka s posebnim naglaskom na starenje otočnih zajednica i kvalitetu života, također i pet knjiga od čega se četiri bave otočnom problematikom. Jedna od njih je zajednička knjiga sa dr. sc. Sanjom Klempić Bogadi *Gradovi potopili škoje – promjene u malim otočnim zajednicama* (2013.). Osim nje dr. sc. Sonja Podgorelec objavila je i samostalnu knjigu *Ostarjeti na otoku – kvaliteta života starijega stanovništva hrvatskih otoka* (2008) za koju je dobila i Državnu nagradu za znanost u području društvenih znanosti u kategoriji Popularizacije i promidžbe znanosti.

Dr. sc. Sanja Klempić Bogadi doktorirala je geografiju na PMF-u u Zagrebu. Znanstvena je savjetnica, zaposlena u Institutu za migracije i narodnosti u Zagrebu gdje obnaša funkciju pročelnice Znanstvenog odsjeka za migracijska i demografska istraživanja. Od 2013. do 2020. bila je glavna urednica znanstvenog časopisa *Migracijske i etničke teme*. Naslovna je izvanredna profesorica na Geografskom odsjeku PMF-a u Zagrebu. Objavila je više znanstvenih radova otočne tematike, među kojima već spomenutu *Gradovi potopili škoje* u koautorstvu s dr. sc. Sanjom Podgorelec.

marketing@

(<https://morski-marketing.netlify.app/>)

Najnovije

Kod Buzeta se srušio paraglajder!
(<https://morski.hr/2022/08/17/kod-buzeta-se-srusio-paraglajder/>)

17.08.2022

Solarna elektrana na krovu Općine Murter-Kornati napokon u funkciji
(<https://morski.hr/2022/08/17/solarna-elektrana-na-krovu-opcine-murter-kornati-napokon-u-funkciji/>)

17.08.2022

Ponovno se aktivirao požar kod Vrpolja, policija objavila kako je nastao požar!
(<https://morski.hr/2022/08/17/ponovno-se-aktivirao-pozar-kod-vrpolja-policija-objavila-kako-je-nastao-pozar/>)

17.08.2022

Ministarstvo mora: "Novi Zakon o pomorskom dobru bit će jasniji i rigorozniji, uskoro će i u javnu raspravu!"
(<https://morski.hr/2022/08/17/ministarstvo-mora-novi-zakon-o-pomorskom-dobru-bit-ce-jasniji-i-rigorozniji-uskoro-ce-i-u-javnu-raspravu/>)

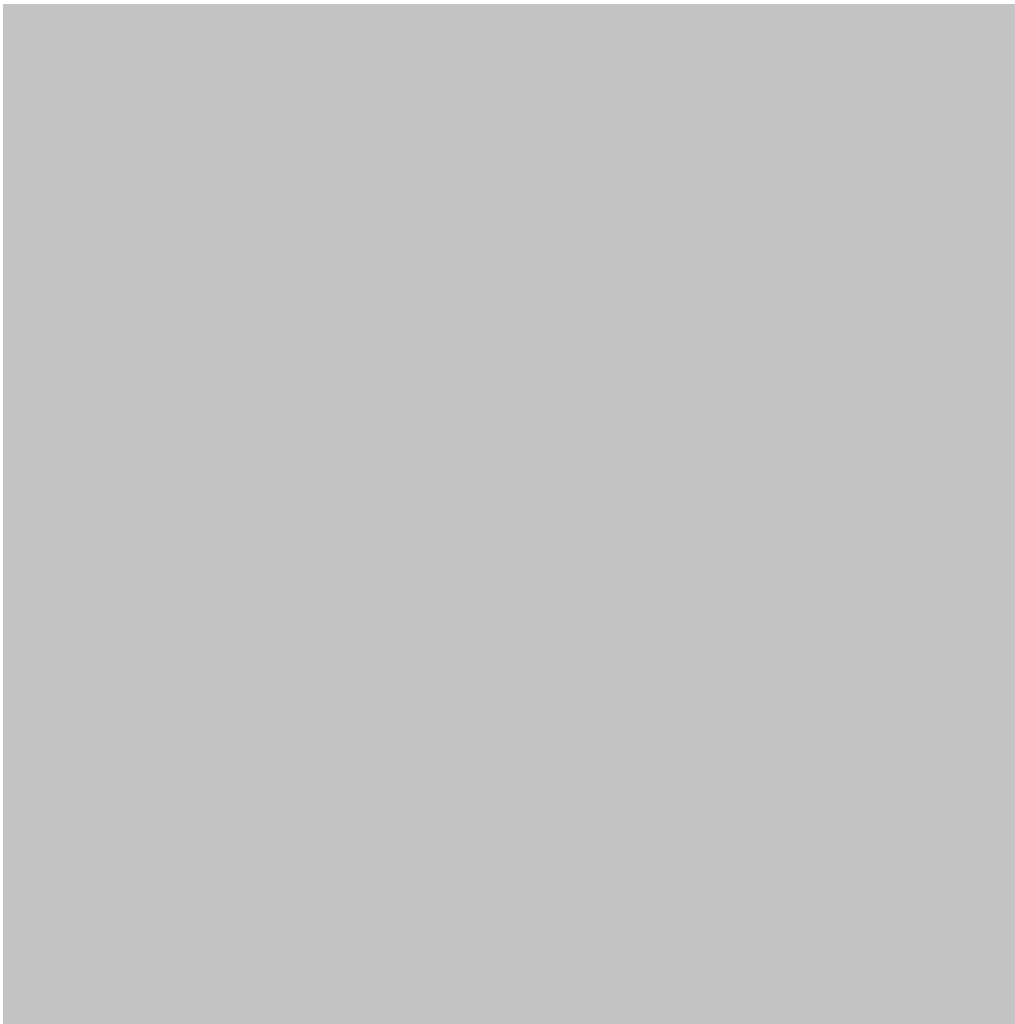
17.08.2022

HNB-ova prognoza: Hrvatska će od turizma uprihoditi čak 800 milijuna eura veće prihode nego rekordne 2019.

(<https://morski.hr/2022/08/17/hnb-ova-prognoza-hrvatska-ce-od-turizma-uprihoditi-cak-800-milijuna-eura-vece-prihode-nego-rekordne-2019/>)

17.08.2022

FOTO/VIDEO Brodosplit potpisao ugovor za gradnju prvog luksuznog plovećeg grada na moru (<https://morski.hr/2022/08/17/foto-video-brodosplit-potpisao-ugovor-za-gradnju-prvog-luksuznog-ploveceg-grada-na-moru/>)

Dr. Sonja Podgorelec – Foto: Arhiva dr. Podgorelec i dr. Klempić Bogadi

Za početak razgovora propitkujem „otočke veze“: što je jednu Zagrepčanku (Sonju) i Omišanku (Sanju) vezivalo za otoke, prije nego li su postali temom njihova proučavanja?

PODGORELEC: – Zagrepčanka sam i nemam otočke „korijene“, ali sam kao dijete s roditeljima godinama ljetovala na dva hrvatska otoka – Lošinju i Silbi, koji se razlikuju po svim karakteristikama – od geografskog smještaja, prirodnog okoliša, veličine i broja naselja, broja stanovnika, stupnja razvijenosti, kulturno-zabavnih sadržaja, baš svega. Valjda sam intuitivno to shvatila još u prednastveno doba (smijeh). Te međuotočne razlike određuju specifičnost života zajednica svakog hrvatskog otoka.

KLEMPIĆ BOGADI: – Ne samo da nisam rođena na otoku nego nemam ni obiteljskih veza. Rođena sam u Splitu, a djetinjstvo sam provela u Omišu. Moje najranije poimanje otoka je bio svakodnevni pogled iz našeg stana na Brač, na kojem je u to doba radio moj otac. I uvijek mi se taj otok činio tako blizu, a istovremeno tako daleko. Ako podsvjesni procesi u konačnici formiraju naša opredjeljenje, možda je baš to „tako blizu, a daleko, na prvu ruku poznato, a na drugu totalno drugačije“ bilo u pozadini mog interesa za otoke.

Dopala me Šolta

Osim otoka imate i zajedničku poveznicu u mentoru – obje ste vezane uz rad dr. sc. Ivana Lajića?

PODGORELEC: – Znanstveno, otocima sam se počela baviti 1990. kada me je, kao mladu sociologinju zaposlenu u Institutu za migracije i narodnosti na svoj projekt uključio kolega dr. sc. Ivan Lajić, istaknuti hrvatski demograf, koji se najvećim dijelom svoje karijere bavio upravo demografskim aspektima razvoja hrvatskog otočja. Prvi otok koji se našao u fokusu mojeg istraživačkog interesa bila

gradnju-prvog-luksuznog-ploveceg-gradana-moru/)

17.08.2022

Ministar zdravstva: Turisti koji dolaze zbog pušenja trave nisu dobrodošli

(<https://morski.hr/2022/08/17/ministar-zdravstva-turisti-koji-dolaze-zbog-pusenja-trave-nisu-dobrodosli/>)

17.08.2022

Traži se intervencija Vlade

(<https://morski.hr/2022/08/17/trazi-se-intervencija-vlade/>)

17.08.2022

HAK: Pojačano na A1 u oba smjera

(<https://morski.hr/2022/08/17/hak-pojacano-na-a1-u-oba-smjera/>)

17.08.2022

Za Talijane više nismo bagatela kao nekad, a oni bogatiji radije idu na Maldive

(<https://morski.hr/2022/08/17/za-talijane-vise-nismo-bagatela-kao-nekad-a-oni-bogatiji-radije-idu-na-maldive/>)

17.08.2022

Net.hr

Najčitanije

Otočani u strahu, struka zabrinuta: “Na Kornate prvi put stigle krvoločne zvijeri, pratimo ih dvije godine!”

(<https://morski.hr/2022/08/11/otocani-u-strahu-struka-zabrinuta-na-kornate-prvi-put-stigle-krvolocne-zvijeri-pratimo-ih-dvije-godine/>)

Turist iz Njemačke uputio ozbiljne kritike Zadru: “Apsolutno nepripremljen grad, hrvatski turizam je na razini kokošarenja!”

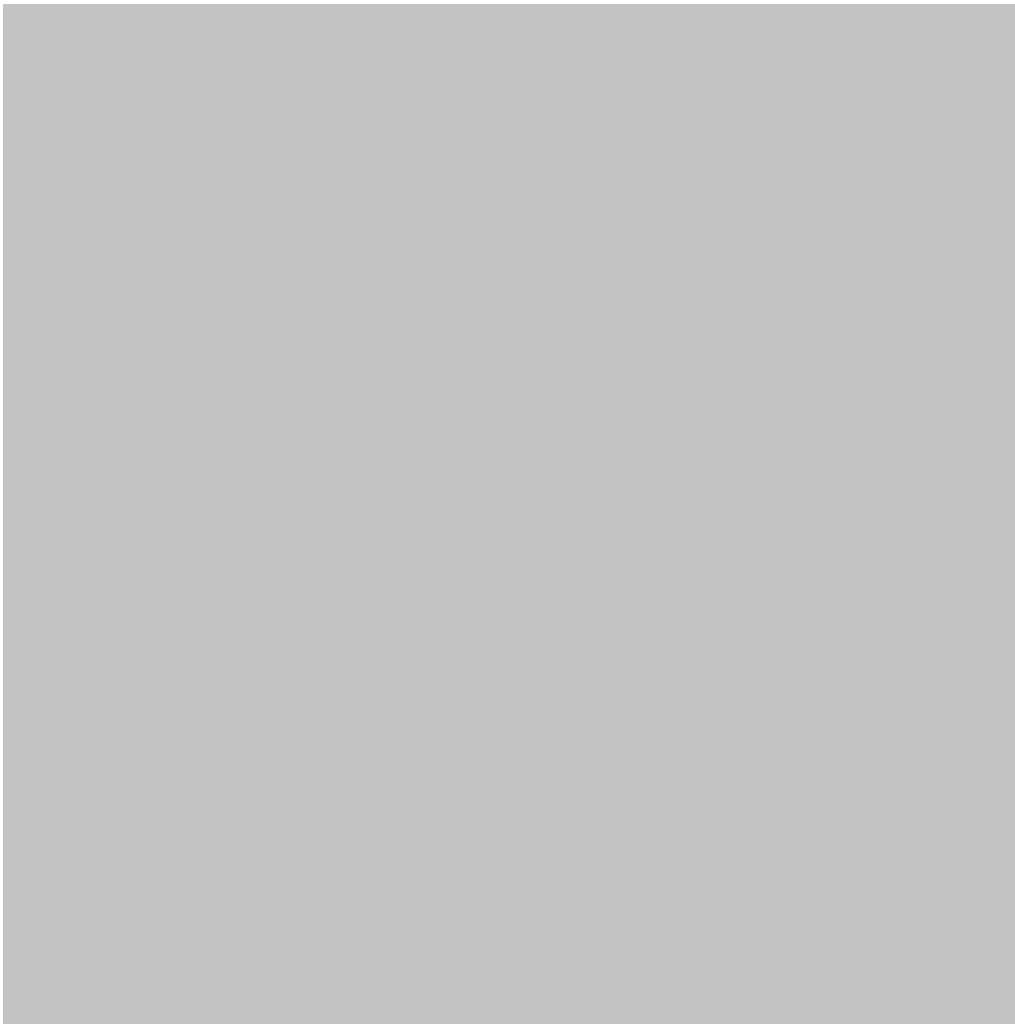
(<https://morski.hr/2022/08/14/turist-iz-njemacke-uputio-ozbiljne-kritike-zadru-apsolutno-nepripremljen-grad-hrvatski-turizam-je-na-razini-kokosarenja/>)

VIDEO Naišli na golemu zmiju u Dalmaciji, kažu da je to najveći gmaz koji živi na našim prostorima, doseže dužinu od gotovo tri metra (<https://morski.hr/2022/08/11/video-naisli-na-golemu-zmiju-u-dalmaciji-kazu-da-je-to-najveci-gmaz-koji-zivi-na-nasim-prostorima-doseze-duzinu-od-gotovo-tri-metra/>)

VIDEO Srbijansku premijerku kamere su

je Šolta. Što bi u Splitu rekli, dopala me Šolta. Naime, bila sam suradnica na velikom terenskom istraživanju na Šolti – anketiranju reprezentativnog uzorka stalnog otočnog stanovništva. Dio rezultata ankete kasnije je uključen u moj magistarski rad Starenje na Dalmatinskim otocima. Od tada do danas otoci i kvaliteta života otočnog stanovništva, s posebnim naglaskom na starenje, u središtu su mojeg znanstvenog rada. Tako je tema mog doktorskog rada bila Kvaliteta života starijega stanovništva u izoliranim sredinama – primjer hrvatskih otoka, koji se temeljio na istraživanju kvalitete života stanovnika zadarskih otoka. Tijekom zajedničke suradnje kolegica Klempić Bogadi i ja posebno smo se bavile dvama arhipelazima – zadarskim i šibenskim otocima, ali i pojedinačnim velikim i malim otocima Cresom, Lošinjem, Krkom, Silbom, Drvenikom...

KLEMPIĆ BOGADI: – Moj znanstveni rad na temu otoku započeo je 2000. godine kada sam se zaposlila u Institutu za migracije i narodnosti te sam dodijeljena projektu čiji je voditelj bio dr. sc. Lajić. Prvi moj zahtjevniji radni zadatak te godine bio je sudjelovanje na terenskom istraživanju, anketiranju o kvaliteti života starijeg stanovništva na zadarskim otocima – Ižu, Ugljanu i Dugom otoku. Tada je počela moja znanstvena, ali i osobna fascinacija otocima.

Dr. Sanja Klempić Bogadi – Foto: Arhiva dr. Podgorelec i dr. Klempić Bogadi

Od sumnje do prihvaćanja

Otoci slove kao dosta sumnjičave sredine, kakva su vaša iskustva tijekom terenskog istraživanja?

KLEMPIĆ BOGADI: – Sudjelovala sam u nekoliko terenskih istraživanja na otocima i to su mi vrlo dragocjena i divna iskustva. Istraživanja obično provodimo u jesenskom i zimskom dijelu godine kada na otocima zatičemo zaista stalne stanovnike. Posljednje istraživanje radile smo u listopadu 2022. na

2010. snimile u nedozvoljenom glisiranju na Kvarneru
(<https://morski.hr/2022/08/13/video-srbijansku-premierku-kamere-su-2010-snimile-u-nedozvoljenom-glisiranju-na-kvarneru/>)

Mehaničari kanadera otišli jer “ne žele biti dio te kaljuže”, za stanje protupožarnih zrakoplova krive nesposobno vodstvo!
(<https://morski.hr/2022/08/11/mehanicari-kanadera-otisli-je-ne-zele-bit-dio-te-kaljuze-za-stanje-protupožarnih-zrakoplova-krive-nesposobno-vodstvo/>)

Četverogodišnji dječak dva mjeseca dočekivao Jadrolinijin trajekt “Lastovo” a onda je uslijedio poziv na zapovjedni most
(<https://morski.hr/2022/08/11/cetverogodisnji-djecak-dva-mjeseca-docekivao-jadrolinijin-trajekt-lastovo-a-onda-je-uslijedio-poziv-na-zapovjedni-most/>)

VODILI LJUBAV NA ŠKOLJICU Policija izašla na dojavu, ali sve je već bilo svršeno
(<https://morski.hr/2022/08/16/vodili-ljubav-na-skoljicu-policija-izasila-na-dojavu-ali-sve-je-vec-bilo-svrsono/>)

Struka: “Moramo prestati saditi ovu vrstu, lako je zapaljiva i uzrok je čestih požara”
(<https://morski.hr/2022/08/10/struka-moramo-prestati-saditi-ovu-vrstu-lako-je-zapaljiva-i-uzrok-je-cestih-pozara/>)

Prodaje se otok sa svjetionikom. Cijena? Prava sitnica
(<https://morski.hr/2022/08/13/prodaje-se-otok-sa-svjetionikom-cijena-prava-sitnica/>)

Srbijanska premijerka o ljetovanju u Hrvatskoj: “Otkad sam ušla u vladu, nisam išla u svoju kuću na Krku”
(<https://morski.hr/2022/08/10/srbijanska-premierka-o-ljetovanju-u-hrvatskoj-otkad-sam-usla-u-vladu-nisam-isl-u-svoju-kucu-na-krku/>)

Dugom otoku, a tema je bila povratne migracije. Moje iskustvo s tih istraživanja je da se obično nakon prvih dan-dva nepovjerenja prema onome što radimo i zašto smo došli otočna zajednica otvara, počinje nas prihvaćati i otočani rado sudjeluju u istraživanju.

PODGORELEC: – Temeljna postavka nisologije kao znanosti o otocima je pristup istraživanju specifičnosti otočnih zajednica i života na otocima iz njihove prirodne, društvene i gospodarske pozicije. Naime, dugo je vremena bila, a nerijetko je i danas, temeljna greška istraživača koji se bave otocima što su posebnostima otočnog života pristupali iz vizure kopna. Točnije, uspoređujući sve što pripada konceptu otočnosti s obrascima i zakonitostima razvoja života na kopnu. Kad otočani u vama prepoznaju senzibilitet da „hodate u njihovim cipelama“ onda se komunikacija otvori.

Ne sumnjam da se i vi oduševljavate ljetom i ljepotom otoka, kako oni izgledaju iz vaših kabineta kao tema proučavanja?

KLEMPIĆ BOGADI: – Otoci su vrlo nezahvalan prostor za demografska istraživanja zbog brojnih problema vezanih za kvalitetu popisnih podataka. Evo primjera, podaci popisa stanovništva od 1920-ih do 1980-ih pokazuju kontinuirano smanjivanje broja stanovnika. Popis proveden 1991. prvi put nakon dugo vremena bilježi rast broja stanovništva, a to se ponovilo i 2011. Međutim, porast broja stanovnika na otocima u određenim razdobljima tijekom posljednjih 40 godina velikim dijelom je rezultat metodoloških nedosljednosti u popisivanju otočnog stanovništva. U razdoblju od 1990-ih, zbog hrvatske samostalnosti, a kasnije zbog izbjegavanja plaćanja poreza na vikendice i nekih drugih otočnih beneficija veliki broj otočana koji ne žive stalno na otocima i vikendaša, popisuje se na otocima i na taj način umjetno raste broj useljenih što se održava i na ukupno kretanje stanovništva. Naše istraživanje na šibenskim otocima je pokazalo da su na pojedinim otocima i do 30% stalno prijavljenih ustvari samo povremeni stanovnici otoka. I na takav način fiktivno prijavljivanje prebivališta dijela stanovnika stvara nerealnu demografsku sliku otoka. Kada dođete zimi na otok možete vidjeti razliku između demografske stvarnosti i statističkih podataka.

PODGORELEC: – O otocima se znatno manje pisalo sa sociološkog aspekta. Po meni jako je važno otocima pristupiti interdisciplinarno kako to nastojimo zajedničkim istraživanjima i objavama radova činiti kolegica Sanja i ja.

Ženski bijeg iz tradicije

Kako u tim istraživanjima prolaze otočanke?

PODGORELEC: – O njima se piše i istražuje ih kao ravnopravni segment otočnih zajednica, s naglaskom na značajan doprinos ženskih članova obiteljskom životu nekada i danas.

KLEMPIĆ BOGADI: – Depopulacija je prevladavajući demografski proces u posljednji 100 godina, nastao kao rezultat brojnog i dugotrajnog iseljavanja koje je započelo još krajem 19. stoljeća. U razdoblju do Drugog svjetskog rata iseljavanje je uglavnom bilo usmjereno u prekomorske zemlje, a s otoka su odlazili gotovo isključivo muškarci, dok su žene ostajale. Muškarci su išli za poslom većinom s namjerom brzog povratka, ali rijetki među njima uspijevaju u kraćem razdoblju ostvariti emigracijski cilj i vratiti se na otok. Žene koje su ostajale bile su prisiljene preuzeti sve vrste poslova, čak i teške fizičke poslove npr. kovanja u polju, brigu za stoku, pa čak i ribarenja. Samostalno su vodile kućanstvo i odgajala djecu. Mnoge od njih nisu ni dočekale povratak svojih muževa. Masovno odseljavanje mladih muškaraca, samaca ili oženjenih, znatno je poremetilo i bračno tržište na otocima, a time i rodnost, te kasnije utjecalo i na pojačano iseljavanje mladih žena zbog udaje za neotočane. U razdoblju nakon Drugoga svjetskog rata većina otočana seli u obalne gradove i Zagreb, međutim za razliku od migracija u prijašnjem razdoblju, žene su podjednako napuštale otoke kao i muškarci. Tradicionalni odnosi na otocima vrlo često su stavljali žene u nepovoljan položaj te su mnoge od njih u ubrzanju industrijalizaciji i mogućnosti zaposlenja na kopnu vidjele bijeg iz svoje nepovoljne situacije.

PODGORELEC: – Otoci su na neki način otvorene zajednice jer je na njima oduvijek prisutna migracija. Gotovo da i nema obitelji u kojoj barem jedan član nije sudjelovao u migraciji. Istraživanja su potvrdila da se na seljenje češće odlučuju oni agilniji, obrazovaniji, spremniji na prihvaćanje promjena, otvoreniji prema novom, drugom i drugačijem. Uz migracije i migrantska iskustva, utjecaj na

vrijednosti otočnih zajednica ima i turizam koji na otoke unosi promjene. Također, i iseljeni otočani i otočanke povratkom na otok u bilo kojoj fazi života, a najčešće nakon umirovljenja, donose i stečena iskustva, društvene vrijednosti sredina u kojima su živjeli, nerijetko razvijenijih i modernijih. Naša su istraživanja potvrdila da su mlađe otočanke već šezdesetih godina dvadesetog stoljeća iseljavale s otoka na kopno u podjednakom pa čak i većem broju od muških vršnjaka, prije svega zbog školovanja i zapošljavanja, ali i ukupne kvalitete života dostupne u urbanim središtima na kopnu. Obrazloženje naših ispitanica je da su željele vidjeti kako se živi drugdje, učiti, ali se na neki način i osloboditi čvrste socijalne kontrole prisutne u otočnim zajednicama, koja ima svoje dobre i manje dobre strane – jaka povezanost zajednice, čvrsti susjedski odnosi, osjećaj pripadanja, ali i nedostatak privatnosti i osjećaj ograničenih mogućnosti otoka kao prostora i slobode unutar zajednice. U isto vrijeme, promatrajući život otočanki potvrdili smo njihovu snagu i samostalnost, posebice kod onih koje nisu sudjelovale u migraciji (uglavnom starije žene), iskazanu u tome što su radile sve pa i nekada dominantno muške poslove poput ribarenja, veslanja na ribarskim čamcima, sječe drva i građevinskih radova. tzv. muške poslove jer muškaraca često nije bilo kući. Naime, dok su muškarcu plovili, ribarili ili iselili u potrazi za poslom daleko od svojih otoka, žene su bile primorane preuzimati ulogu „glave kuće“. Razvijanjem svojevrsne vještine preživljavanja obavljanjem raznovrsnih radnih uloga bez obzira na njihovu tipičnu rodnu ili dobnu karakteristiku, inače rijetkih u sredinama bez uobičajenih otočnih ograničenja prostora i broja stanovnika, omogućile su i ispreplitanje društvenih uloga u obitelji i zajednici. Otočanke su oduvijek bile čvrsti oslonac i roditeljskoj i vlastitoj obitelji, ali nerijetko i obitelji supruga. Mnoge zbog skrbi o starijim roditeljima nisu donijele odluku o iseljavanju s otoka ili su se po umirovljenju, a neke i ranije vratile na otok.

Zdravstveno su otoci upućeni na self-help

Istražujući sociološki aspekt otoka sigurno ste naišli na sukob i suživot tradicionalnih i modernih vrijednosti – kakvi su pokazatelji kad su žene na otocima posrijedi?

PODGORELEC: – Što se tiče sukoba tradicionalnih i modernih vrijednosti, on je prisutan svakodnevno i u svim područjima hrvatskog društva. Tako ni otoci nisu iznimka pa stavove i društvene vrijednosti određuju i stupanj urbaniteta zajednice, njezina veličina i otvorenost, blizina kopna i/ili kvaliteta povezanosti (ne samo danas već u posljednjih pedesetak godina), gospodarska razvijenost pojedinog otoka, povijesne okolnosti i drugo.

KLEMPIĆ BOGADI: – Jedan od problema karakterističan za sve otoke, ali je još izraženiji na malim otocima je manjak adekvatnih radnih mjesta. Veliki broj radnih mjesta uglavnom je sezonskog karaktera i povezan je s turističkom sezonom koja još uvijek na otocima traje svega nekoliko mjeseci. Osim toga, brojni otoci uglavnom mali nemaju adekvatne odgojne i obrazovne institucije, ili ih uopće nemaju što i dalje potiče mlađe roditelje sa školskom djecom na iseljavanje. Jedan od ključnih problema otoka je i zdravstvena zaštita. Veliki otoci su u znatno povoljnijoj situaciju i imaju puno više zdravstvenih sadržaja dok na većini malih otoka nema ambulante sa stalnom liječničkom službom kao ni ljekarne. S obzirom da su sva rodišta na kopnu neovisno o veličini otoka, brojnosti stanovništva i udaljenosti, žene su usmjerene na bolnice na kopnu. Na većim otocima su ginekolozi uglavnom dostupni što olakšava situaciju, međutim, na manjim otocima žene su u potpunosti ovisne o kopnenim zdravstvenim uslugama.

Nadalje, kod malih otoka općenito se javlja problem nepostojanja ne samo zdravstvenih usluga nego niti osnovnih sadržaja npr. trgovina mješovitom robom, specijaliziranih trgovina, obrta i sl. uslijed neisplativosti zbog malog broja stanovnika. Stoga su mnogi otočani i za osnovne usluge usmjereni na kopno.

Kako se priča o slobodi na izbor, pobačaju, seksualnu orijentaciju ogleda na otocima?

PODGORELEC: – Ono što je zajedničko ženama bez obzira na otok koji promatramo visoka je razina aktivnosti do duboke starosti. Bez obzira na to žive li u kućanstvu same ili s bračnim partnerom, odnosno drugim članovima obitelji, radna etika stečena tijekom života u otočnom prostoru, u djetinjstvu ili mladosti, podjednako za one koje su radni vijek provele izvan otoka, kao i za one koje nisu nikada selile na duže vrijeme, ostaje do duboke starosti. Unatoč velikim društvenim promjenama,

koje su utjecale na samostalnost odlučivanja žena i njihovu prisutnost u svim domenama života, nije se dogodila ravnomjerna razdioba društvenih i ekonomskih uloga. Tako je primjerice pružanje neformalne skrbi, posebno starijim članovima, još uvijek u velikoj mjeri rodno određeno, prije svega zbog običaja, odgoja i ustaljenih očekivanja zajednica spram ženskih uloga i dužnosti.

Konkretno, pitanja slobode izbora, prava na pobačaj i seksualnu orijentaciju nismo istraživale. Među starijim otočankama, a posebno na manjim hrvatskim otocima, veliki je broj aktivnih vjernica što sigurno utječe na naglašenije tradicionalne vrijednosti zajednica i nešto snažnije izražene konzervativne stavove. Ipak, svjesni ranije spomenutih izjava otočanki o želji za odlaskom s otoka jer su željele dobro obrazovanje, ostvarivanje poslovne karijere, ravnopravni odnos s partnerima unutar obitelji, oslobađanje od kontrole koju nameće otočna zajednica, način na koji su živjele i društvene vrijednosti s kojima su se susrele tijekom školovanja i rada u drugim sredinama, vjerujem da se stavovi žena na otocima o pravima i slobodama ne razlikuju bitno od stavova žena u Hrvatskoj.

Više vaših radova bavi se temom starenja na otocima. Kako taj segment izgleda generalno, kako s naglaskom na žene?

KLEMPIĆ BOGADI: – Hrvatski otoci u cjelini su prostor visoke razine ostarjelosti stanovništva. Još uvijek nisu dostupni podaci o dobno-spolnoj strukturi naselja u Hrvatskoj iz popisa stanovništva 2021. Međutim, prema podacima popisa 2011. prosječna starost na otocima bila je 45,1. Na malim otocima je ona znatno veća i iznosila je 55,4 godine, pa možemo reći da je uglavnom riječ o zajednicama starijih ljudi. U spolnoj strukturi otoka nešto je veći broj žena nego muškaraca, dok je kod malih otoka situacija obrnuta, više je muškaraca nego žena. Međutim, u starijim dobnim skupinama na malim otocima znatno je više žena što je uobičajena pojava s obzirom da su žene dugovječnije od muškaraca. U posljednjih 40-ak godina porastu razine starenje značajno pridonose i povratne migracije umirovljenih otočana koji su radni vijek proveli na kopnu (u zemlji i inozemstvu). Oni donekle stabiliziraju broj stanovnika ili barem usporavaju demografsku regresiju, ali istovremeno značajno povećavaju broj starijih u ukupnoj otočnoj populaciji i mijenjaju društvenu dinamiku. Stariji otočani, bez obzira na njihovu dob, žive prema konceptu aktivnog starenja, samostalno, neovisno i aktivno, skrbeći se sami za sebe, a u nuždi oslanjajući se uglavnom na članove obitelji i to prvenstveno na bračne partnere. Iako je objektivno kvaliteta i dostupnost zdravstvene zaštite na otocima značajno lošija nego na kopnu, i toga su stariji otočani svjesni, prilagodili su se datim okolnostima i stvorili neformalnu mrežu pomoći u svojim zajednicama – uz djecu i članove šire obitelji, značajnu ulogu u pružanju pomoći i podrške starijima imaju prijatelji i susjedi. Naša istraživanja su pokazala da je u otočnim zajednicama još uvijek vrlo visoka razina solidarnosti i povezanosti među stanovnicima.

S promocije knjige Gradovi potopili škoje – Foto: Arhiva dr. Podgorelec i dr. Klempić Bogadi

Politika bez sluha

Naposlijetku, koliko ste vi kao znanstvenice zadovoljne vrednovanjem rezultata vašeg rada. Koliko njih uvažava politika, budući da jedino iz njene sfere mogu doći bitni poticaji?

PODGORELEC: – Uopće nisam zadovoljna javnim vrednovanjem naših istraživanja. Preciznije, političke odluke u nedovoljnoj se mjeri temelje na znanstvenim istraživanjima i mišljenju stručnjaka. Ali to nije samo naš problem, odnosno, u području kojim se mi bavimo. To je problem i sa znanjem i mišljenjem znanstvenika koji se bave drugim područjima i u drugim disciplinama. To nezadovoljstvo mi je u nekim fazama karijere bio motivacijski čimbenik da se još više posvetim istraživanju otoka, nastojim se povezati s kolegicama i kolegama koje se bave sličnim istraživanjima, a kako bi naš rad bio prepoznat od donositelja javnih politika koje utječu na razvoj otoka i očuvanje otočnih posebnosti.

KLEMPIĆ BOGADI: – Mislim da niti jedan istraživač u Hrvatskoj koji se bavi otočnim temama ne može biti zadovoljan javnim vrednovanjem svojih istraživanja, pa tako niti ja. Pomalo me i frustrira činjenica da se vrlo često u javnim narativima i politikama o otocima zanemaruju specifičnosti otoka i njihove različitosti, te se vrlo često zaboravljaju najvažniji akteri – stanovnici otoka. Dakle i žene.

Josip Antić

Tekst je objavljen u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za e

PROČITAJTE JOŠ: